

Agata Kristi

PONESENI PLIMOM

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® POIROT® TAKEN AT THE FLOOD

Taken at the Flood © 1948 Agatha Christie Limited. All rights reserved.

Translation copyright © Agatha Christie Limited 2017.

All rights reserved.

Translation copyright © 2018. za srpsko izdanje, LAGUNA

AGATHA CHRISTIE, POIROT and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and/or elsewhere. All rights reserved.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Plime kod ljudskih poduzeća ima
Koja čoveka uspehu ponese
Ako se nje u bujanju dočepa;
A propusti li ovo, vodiće ga
Životni put kroz bedu i plićake.
Zabrodili smo sad i mi na takvo
Debelo more, pa za povoljnom
Moramo strujom, nećemo l' da naš
Omane pothvat.

Vilijam Šekspir, *Julije Cezar*, IV čin, scena 3.

Preveli Borivoje Nedić i Velimir Živojinović.

Vilijam Šekspir, Sabrana dela, *Službeni list SRJ i Dosije*,
Beograd, 1995.

PROLOG

I

Svaki klub ima svog dežurnog dosadnjakovića. Ni Krunski klub nije nikakav izuzetak, a činjenica da je upravo trajao vazdušni napad ništa nije menjala u uobičajenom životu kluba.

Major Porter, koji je služio u vojsci u Indiji, prošuškao je novinama i nakašljao se. Svi su izbegavali da ga pogledaju, ali im to ništa nije pomoglo.

„Vidim da su objavili u *Tajmsu* da je poginuo Gordon Kloud. Vrlo diskretno, naravno. *Preminuo 5. oktobra, usled posledica neprijateljskih dejstava*. Sasvim slučajno, njegova kuća je na dva koraka od mog stančića, jedna od onih velikih na Kampden hilu. Mogu da vam kažem da me je prilično potreslo to što se desilo. Znae, naravno, da sam ja u protivvazdušnoj civilnoj zaštiti. Kloud samo što se vratio iz Amerike, išao je tamo radi državnih nabavki. Tamo se i oženio mladom udovicom, kćerka je mogla da mu bude. Gospođa Anderhej. Slučajno sam se poznavao s njenim mužem dok sam služio u Nigeriji.“

Major Porter je zastao. Niko nije ispoljio ni najmanje zanimanje, niti je zatražio od njega da nastavi. Svi su se zadubili u novine podignute ispred samog nosa, ali to nije bilo dovoljno da obeshrabri majora Portera. Major je uvek imao da ispripleda poneku dugačku istoriju, uglavnom o ljudima koje niko u klubu nije poznavao.

„Zanimljivo“, rekao je odlučno, pogleda prikovanog za nečije izuzetno šiljate lakovane cipele, kakve major uopšte nije trpeo. „Kao što rekoh, ja sam u civilnoj zaštiti. Vrlo je čudna bila ta eksplozija. Ne bi čovek ni pomislio da će bomba izazvati takve posledice. Raznela je podrum i oduvala krov, a sprat je gotovo ostao netaknut. U kući je bilo šestoro ljudi, od toga troje slugu, jedan bračni par i sobarica, zatim Gordon Kloud, njegova žena i šurak. Svi su bili u podrumu osim šuraka, bivšeg komandosa, njemu je draže bilo da ostane u svojoj sobi, na spratu, i svega mi, prošao je sa svega nekoliko modrica. Sve troje slugu je poginulo. Kloud je sigurno bio težak više od milion funti.“

Major Porter je ponovo zastao, prelazeći pogledom s lakovanih cipela, preko pantalona na uske pruge i crnog sakoa, do jajaste glave i kolosalnih brkova. Stranac, naravno! Eto objašnjenja za te cipele. *Ovaj klub se stvarno srozao*, pomislio je major. *Ne može čovek ni ovde da umakne od stranaca*. Taj paralelni tok misli nije ni najmanje omeo nit njegove pripovesti, niti je činjenica da mu dotični stranac jedini poklanja pažnju i najmanje umilostivila majora u strogim predrasudama.

„Njoj nije više od dvadeset pet godina, a ostala je udovica po drugi put. Ili bar ona tako misli...“

Major se nadao da će ovim izazvati radoznalost, neki komentar, ali iako nije postigao ono čemu se nadao, svejedno je istrajno terao dalje.

„Uostalom, imam ja neke svoje ideje o tome. Mutna su to posla. Kao što vam rekoh, poznavao sam Anderheja, njenog prvog muža. Fin čovek – bio je svojevremeno komesar rejona u Nigeriji. Potpuno posvećen poslu, prvoklasan druškan, stvarno. Ovom curom se oženio u Kejptaunu, ona je tamo došla s nekom putujućom trupom. Terala je zla sreća, lepa,

a bespomoćna, i sve to kako već ide. Naslušala se trućanja Anderheja, mučenika, o veličanstvenim prostranstvima u njegovoj Nigeriji, pa je samo uzdisala kako je to prekrasno i kako bi ona volela da pobjegne od svega, i eto, udala se za njega i pobjegla od svega. Anderhej se, jadan, strašno u nju zaljubio, ali ništa tu nije valjalo još od samog početka. Ona je mrzela divljinu, plašila se domorodaca i dosađivala nasmrtn. Njen pojam o životu svodio se na to da izlazi u centar zbivanja, viđa se s pozorišnim svetom i razgovara o glumi. *Solitude à deux** u džungli nije joj donosilo ni najmanje zadovoljstva. Moram samo da napomenem da je ja lično nikad nisam upoznao, ovo sam sve čuo od starog Anderheja, jadnika. Njega je to mnogo pogađalo. Poneo se sasvim pristojno, poslao ju je kući i pristao da joj da развод. Bilo je to odmah pošto smo se nas dvojica upoznali. Anderhej je bio na ivici očajanja, u onom raspoloženju kad čovek mora s nekim da popriča. U ponečemu je bio neobično staromodan, katolik, nije bio sklon razvodu. Rekao mi je: 'Ima i drugih načina da se ženi da sloboda.' 'Slušaj, staro momče, rekoh ja njemu, 'nemoj da napraviš neku glupost. Nema te žene na svetu zbog koje bi vredelo prosvirati sebi metkom glavu.'

Rekao mi je da uopšte nije pomišljao na to. 'Ipak, ja sam samotnjak, kazao je, 'nemam rodbine koja bi se brinula zbog mene. Ako bi kući stigla vest o mojoj smrti, to bi značilo da je Rozalin udovica, što ona i želi.' 'Ali šta će biti s tobom?', pitao sam ja. 'Negde će se, na hiljadu-dve kilometara odavde, pojaviti možda izvesni gospodin Inok Arden i započeti život iz početka.' 'Moglo bi da bude nezgodno za nju jednog dana, upozorio sam ga. 'Ma ne', odgovorio je, 'ja bih pošteno igrao igru. Robert Anderhej bi ostao mrtav i upokojen.'

* Franc.: samoća udvoje, usamljениčki život udvoje. (Prim. prev.)

Posle više nisam o tome ni razmišljao, ali sam oko šest meseci kasnije čuo da je Anderhej negde u džungli umro od groznice. Njegovi domoroci su bili pouzdani, vratili su se sa uverljivom pričom o njegovoj smrti i pisamcetom s nekoliko Anderhejevih poslednjih reči, u kome kaže da su oni uradili za njega sve što su mogli, ali se on boji da mu je kucnuo sudnji čas i posebno hvali vođu svojih domorodaca. Taj čovek je njemu bio vrlo odan, a isto tako i svi ostali. Na šta god da im je tražio da mu se zakunu, zakleli su mu se, i tako je tu bio tome kraj... Možda je Anderhej zbilja pokopan negde usred divljine u ekvatorijalnoj Africi, ali možda i nije – a ako nije, udovica Gordona Klouda mogla bi se grdno iznenaditi jednog dana. I pravo joj i budi, kažem ja. Nikad je nisam upoznao, kao što rekoh, ali umem iz priče da prepoznam ženu u lovu na novac. Skrhala je srce jadnom starom Anderheju. Vrlo zanimljiva priča.“

Major Porter je čežnjivim pogledom prošetao po prisutnima, očekujući da mu potvrde ovaj njegov stav, ali susreo se samo s jednim sumnjičavim pogledom i jednim otvoreno punim dosade, s vrdavim očima mladog gospodina Melona i s učtivom pažnjom gospodina Herkula Poaroa.

Zatim su zašustale novine koje je neko savijao i jedan sed čovek upadljivo bezizražajnog lica ćutke ustade iz fotelje pored kamina i izade.

Major Porter zinu od čuda, a mladi gospodin Melon tiho zviznu.

„Sad ste stvarno prolili sirće“, primeti on. „Znate ko je to?“

„Blažen nek sam“, prilično uzrujano reče major Porter. „Naravno. Nismo posebno prisni, ali poznajem ga... Džeremi Kloud, zar ne, brat Gordona Klouda? Na časnu reč, vrlo neprijatno! Da sam samo znao...“

„Kloud je pravnik“, reče mladi gospodin Melon. „Kladio bih se da će vas tužiti za klevetu ili uvredu ličnosti ili već tako nešto.“

Mladi gospodin Melon je uživao da seje paniku i očajanje, ne obazirući se na činjenicu da je to zabranjeno Zakonom o odbrani države.

Major Porter nije prestajao uzrujano da ponavlja:

„Krajnje neprijatno. *Krajnje* neprijatno!“

„Do večeras će znati čitav Vormzli Hit“, reče gospodin Melon. „Tamo se okupljaju svi Kloudovi. Sedeće dokasno i raspravljati šta da preduzmu.“

U tom trenutku se, međutim, oglasila sirena za uzbunu, pa je mladi gospodin Melon prestao da bude pakostan i nežno je izveo svog prijatelja Herkula Poaroa na ulicu.

„Užasna atmosfera vlada u ovim klubovima“, izjavio je. „Nesnosan skup starih dodijavala, a Porter je bez konkurencije najgori. U stanju je četrdeset pet minuta da opisuju fakirski trik s konopcem i poznaje svakog živog ako mu je samo baba nekad u prolazu predanila u Puni*!“

Bilo je to u jesen 1944. Krajem proleća 1946. jedna gošća je navratila kod Herkula Poaroa.

II

Tog prijatnog majskog jutra Herkul Poaro je sedeo za svojim urednim pisaćim stolom kad njegov sluga Džordž priđe i tihim glasom, s poštovanjem, saopšti:

„Jedna dama bi želela da vas vidi, gospodine.“

* Grad na Dekanskoj visoravni, u indijskoj državi Maharaštra. (Prim. prev.)

„Kakva dama?“, oprezno se raspitivao Poaro.

Poaro je uvek uživao u Džordžovim pedantnim opisima.

„Rekao bih da joj je između četrdeset i pedeset godina, gospodine. Neuredne, pomalo umetničke spoljašnjosti. Dobre, jake cipele za pešačenje, sako i suknja od tvida, ali bluza čipkana. Egipatske perle sumnjivog porekla, plava marama od šifona.“

Poaro se strese.

„Mislim da ne bih želeo da je vidim“, reče.

„Da joj kažem, gospodine, da se ne osećate dobro?“

Poaro ga zamišljeno pogleda.

„Već ste joj, pretpostavljam, rekli da sam zauzet važnim poslom i da ne možete da me ometate?“

Džordž kašljucnu.

„Kaže, gospodine, da je došla iz sela naročito da se vidi sa vama i da će čekati koliko god je potrebno.“

Poaro uzdahnu.

„Čovek nikada ne treba da se bori protiv neizbežnog. Ako je sredovečna dama s lažnim egipatskim perlama rešila da se vidi sa slavnim Herkulom Poaroom i radi toga doputovala sa sela, ništa je neće odvratiti od njene namere. Sedeće u hodniku dok ne istera svoje. Uvedite je, Džordže.“

Džordž se povukao pa se ubrzo vratio i zvanično najavio:

„Gospođa Kloud.“

U sobu uđe žena u iznošenom kostimu od tvida, s lepršavom šifonskom maramom oko vrata, pa ozarenog lica pođe ka Poarou, pružajući ruku. Ogrlice od perli njihale su joj se oko vrata i tiho zveckale.

„Gospodine Poaro“, izjavi ona, „na vas me je uputila viša sila.“

Poaro malčice trepnu.

„Ma šta kažete, gospođo. Možda biste seli i ispričali mi...“

Dalje ništa nije uspeo da kaže.

„Na oba načina, gospodine Poaro, i preko automatskog pisanja i preko uidža table. Preksinoć smo gospođa Elveri (predivna žena, zaista) i ja održale seansu uz pomoć table i stalno su nam se ponavljali isti inicijali, H. P., H. P., H. P. Naravno da nisam odmah shvatila šta to tačno znači. Treba, znate, malo *vremena* da se shvati. Na ovoj zemaljskoj ravni čovek ne može jasno da vidi. Lupala sam i lupala glavu trudeći se da se setim nekoga s tim inicijalima. Znala sam da sigurno moraju imati veze s našom prethodnom seansom, zaista vrlo, vrlo teškom, ali nije mi uspelo odmah da povežem. Onda sam kupila *Pikčer post* (i to su me isto vodile duhovne sile, znate, jer ja obično kupujem *Nju stejtsmen*), kad tamo vaša slika i opis onoga što radite. Čudesno je, zar ne mislite i vi tako, gospodine Poaro, kako sve ima *svrhu!* Očigledno da su duhovni vodiči upravo vama namenili da rasvetlite čitavu ovu priču.“

Poaro ju je zamišljeno posmatrao. Pažnju su mu, začudo, najviše privukle njene pronicljive svetloplave oči. Pridavale su smisao celom tom njenom brbljivom nastupu.

„I šta dakle, gospođo Kloud – gospođa Kloud, zar ne?“ Poaro se namrštio naprežući misli. „Čini mi se da sam već čuo to prezime, pre nekog vremena.“

Žustro je zaklimala glavom.

„Moj siroti dever – Gordon. Izuzetno bogat, često su o njemu pisali u novinama. Poginuo je za vreme bombardovanja pre nešto više od godinu dana. Bio je to veliki udarac za sve nas. Moj muž je njegov mlađi brat. Lajonel je lekar. Doktor Lajonel Kloud. Naravno, on nema pojma da sam došla da se posavetujem s vama“, dodala je spuštajući poverljivo glas. „Njemu se to ne bi dopalo. Lekari, koliko sam ustanovila, imaju vrlo materijalistički pogled na svet. Duhovni im

je, začudo, sasvim skriven. Svu veru poklanjaju nauci, ali da ja vas pitam: šta je to nauka? Šta je ona u stanju da uradi?“

Poaro je smatrao da se na to pitanje ne može odgovoriti drugačije sem metodičnim, iscrpnim opisom koji bi obuhvatio Pastera,>Listera, sigurnosnu rudarsku lampu Hamfrija Dejvija, pogodnosti koje pruža električna energija u kući i još nekoliko stotina sličnih stavki, ali to, naravno, nije bio odgovor koji je gospođa Kloud želela. Tačnije rečeno, njeno pitanje, kao i inače mnoga pitanja, uopšte i nije bilo pitanje, nego retorička figura.

Zato se Herkul Poaro zadovoljio time da se praktično raspita:

„Čime bih, po vašem mišljenju, ja mogao da vam pomognem, gospođo Kloud?“

„Verujete li vi da je duhovni svet stvaran, gospodine Poaro?“

„Po veroispovesti, ja sam iskreni katolik“, oprezno je odgovorio Poaro.

Gospođa Kloud uz sažaljiv osmeh odmahnu rukom na katoličku veru.

„Slepa, crkva je slepa! Puna predrasuda, gluposti, nepredusretljiva prema stvarnosti i lepoti sveta koji leži iza ovog našeg.“

„Imam zakazan važan sastanak u dvanaest sati“, natuknu Herkul Poaro.

U pravi čas. Gospođa Kloud se prignu ka njemu.

„Moram smesta da predem na suštinu. Da li biste vi, gospodine Poaro, mogli da pronađete nekoga ko je nestao?“

Poaro podiže obrve.

„Moguće je, da“, odgovori oprezno, „ali, draga moja gospođo Kloud, policiji je to mnogo lakše nego meni. Policija raspolaže svim potrebnim mehanizmima.“

Gospođa Kloud odmahnu rukom na policiju isto onako kao što je odmahнула na katoličku veru.

„Ne, gospodine Poaro, mene su sile skrivene iza vela dovele do vas. Saslušajte me sada. Moj dever Gordon se nekoliko nedelja pre nego što će poginuti oženio mladom udovicom – gospođom Anderhej. Njen prvi muž je, kako je saopšteno, umro negde u Africi (siroto dete, koliku joj je žalost to sigurno nanelo!). Tajanstvena je zemlja ta Afrika.“

„Tajanstven kontinent“, ispravio ju je Poaro. „Moguće je. U kom delu...?“

„U centralnoj Africi. Zemlji vudua, zombija...“, razmahнула se ponovo ona.

„Zombiji su na Karipskim ostrvima.“

„...crne magije“, nije se dala omesti gospođa Kloud, „čudnih, tajanstvenih običaja, zemlji gde čovek može prosto da nestane i da nikad niko više ne čuje za njega.“

„Moguće je, moguće je“, rekao je Poaro, „ali isto važi i za Pikadili cirkus.“

Gospođa Kloud odmahnu rukom na Pikadili cirkus.

„U poslednje vreme dvaput nam se, gospodine Poaro, obratio duh koji se predstavio kao Robert. Poruka je bila ista oba puta: 'Živ...' Zbunile smo se, ne poznajemo nikakvog Roberta. Kad smo zatražile nešto što bi nas vodilo dalje, dobile smo: 'R. A., R. A., R. A.', a onda: 'Recite R. Recite R.' Kad smo pitale: 'Da kažemo Robertu?', stigao nam je odgovor: 'Ne, od Roberta. R. A.' Šta znači A.?' Sledio je, gospodine Poaro, najvažniji odgovor: 'Tužna glava. Malog dečka tužna glava. Ha ha ha!' Razumete?“

„Ne“, rekao je Poaro, „ne razumem.“

Gospođa Kloud ga je sažaljivo pogledala.

„To je dečja pesmica. *Malog dečka tužna glava/ispod stoga čvrsto spava*. Ispod stoga – Anderhej,* razumete?“

* Engl.: *underhay* – doslovno ispod sena; drugi citirani stih pesmice u originalu glasi: *Under the haycock fast asleep*. (Prim. prev.)

Poaro je klimnuo glavom i uzdržao se da ne pita ako je već duh mogao lepo da napiše Robert, zašto onda nije lepo mogao da napiše i Anderhej, nego je bio prinuđen da pribegava nekakvom jeftinom špijunskom žargonu.

„Moja jetrva se zove Rozalin“, pobeđnički je dovršila gospođa Kloud. „Razumete? Sva ta R. zbunjuju, ali značenje je sasvim jednostavno: *'Recite Rozalin da je Robert Anderhej živ.'*“

„Aha. Jeste li joj rekli?“

Gospođa Kloud je izgledala pomalo zatečena.

„Ovaj... pa, ne. Znaite, mislila sam – ljudi su tako *sumnjičavi*. Rozalin bi bila, sigurna sam. Osim toga, siroto dete, možda bi se potresla – pitala bi se, znate, gde je on i šta radi.“

„Osim što šalje poruke kroz svet duhova? Svakako, svakako. Neobičan metod, nema sumnje, da dojavu da je živ i zdrav.“

„Ah, gospodine Poaro, vi ne pripadate krugu posvećenih. Otkud znamo kakve su *okolnosti*? Siroti kapetan Anderhej (ili major beše?) možda je zarobljenik negde u mračnom srcu Afrike. Ipak, šta ako ga je *moguće* naći, gospodine Poaro, ako ga je moguće vratiti njegovoj miloj mladoj Rozalin? Zamislite samo njenu sreću! O, gospodine Poaro, ja sam *poslata* kod vas – vi svakako, *svakako* nećete odbiti zapovest uzvišenog duhovnog sveta.“

Poaro ju je zamišljeno posmatrao.

„Moje usluge su vrlo skupe“, rekao je meko. „Smeo bih reći, izuzetno skupe. Zadatak koji postavljate nije lak.“

„Bože, bože – stvarno, uopšte nemam sreće. Muž i ja loše stojimo s novcem – vrlo loše, zaista. Zapravo, ja sam u težem položaju nego što moj dragi muž zna. Kupila sam neke deonice – uz vođstvo viših sila – ali su se one pokazale kao razočaranje – štaviše, kao pravi promašaj. Vrednost im je naglo pala i sad ih je, koliko shvatam, nemoguće prodati.“

Gledala ga je zabrinutim plavim očima.

„Nisam se usudila da kažem mužu. Vama ovo govorim samo da bih vam objasnila kako stojim. Ipak, dragi gospodine Poaro, ponovo spojiti mladi bračni par – to je tako jedno *plemenito* poslanje...“

„Plemenitost, *chère madame*,* neće platiti karte za parobrod, voz, avion, niti pokriti troškove dugih telegrama i ispitivanja svedoka.“

„Ali ako bi bio pronađen – ako bi kapetan Anderhej bio pronađen živ i zdrav, onda, pa, verujem da smem bez ustezanja da kažem da kad to bude postignuto, neće... neće biti nikakvih teškoća da se... da vam se troškovi nadoknade.“

„Ah, dakle, on je bogat, taj dotični kapetan Anderhej?“

„Ne. Ne baš... ali uveravam vas – dajem vam *časnu reč* – da... da pitanje novca neće tada stvarati nikakve teškoće.“

Poaro je lagano odmahnuo glavom.

„Žalim, gospođo, odgovor je ne.“

Morao je da uloži malo truda da bi ona konačno prihvatila taj odgovor.

Kad je napokon otišla, Poaro je ostao da stoji izgubljen u mislima, mršteći se. Tek se sad prisetio otkud mu je poznato prezime Kloud. U sećanje mu se vratio onaj razgovor u klubu u vreme vazdušnog napada. Monotona grmljavina glasa majora Portera, njegova beskrajna priča koju niko nije hteo da sluša.

Setio se i kako su novine zašuškale i kako je major Porter zinuo, neprijatno iznenađen. Poaroa je, međutim, brinulo što nikako ne može da stvori određeno mišljenje o usrdnoj sredovečnoj dami s kojom se maločas rastao. Blagoglagoljivo spiritualističko ćeretanje, rasejanost, lepršave marame,

* Franc.: draga gospođo. (Prim. prev.)

zveckanje lančića i amajlija oko vrata – a na kraju, pomalo u neskladu sa svim ovim, ta iznenadna lukava iskrica u svetloplavim očima.

Zbog čega je ona u stvari dolazila kod mene?, pitao se Poaro. *I šta se, pitam se, dešava u* – spustio je pogled na posetnicu koju mu je ostavila na stolu – *u Vormzli Vejlu*.

III

Tačno tri dana posle toga video je u nekim večernjim novinama kratak pasus sa saopštenjem o smrti izvesnog Inoka Ardena u starovremskom seocetu Vormzli Vejlu, oko pet kilometara od popularnih terena za golf u Vormzli Hitu.

Herkul Poaro ponovo reče sebi:

„Pitam se šta se dešava u Vormzli Vejlu...“

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

I

Vormzli Hit se sastoji od terena za golf, dva hotela, nekoliko vrlo skupih modernih vila okrenutih ka terenima za golf, jednog niza prodavnica koje su se do rata ubrajale među luksuzne i železničke stanice.

Od železničke stanice levo glavni put vodi ka Londonu, a na desnoj strani uska stazica krivuda preko polja, obeležena znakom

Staza ka Vormzli Vejlu

Ušuškan među šumovitim bregovima, Vormzli Vejl je od Vormzli Hita različit da različitiji ne može biti. U suštini, to je mikroskopski starinski pijačni gradić, koji je degradirao u selo. Niz glavnu ulicu nižu se džordžijanske kuće, nekoliko pabova, nekoliko nepomodnih radnji. Vlada opšta atmosfera kao u nekom mestašcetu udaljenom od Londona trista, a ne svega pedesetak kilometara.

Žitelji Vormzli Vejla jednodušno preziru Vormzli Hit, u kome nove kuće niču kao pečurke.

Na obodima sela nalazi se nekoliko ljupkih kuća s lepim starim vrtovima. U jednu od tih kuća vratila se početkom

proleća 1946. godine Lin Marčmont, pošto je demobilisana iz Kraljevske ratne mornarice.

Trećeg jutra pogledala je kroz prozor svoje sobe preko neuređenog travnjaka u brestove na livadi koja se pružala iza i radosno je udahnula mirisni vazduh. Bilo je to blago, maglovito jutro i mirisalo je na meku, vlažnu zemlju. Taj je miris nedostajao Lin prethodne dve i po godine.

Divno je opet biti kod kuće, divno je što je opet tu u svojoj sobici, na koju je mislila tako često i s takvom nostalgijom dok je plovila morima. Divno je što ne mora više da nosi uniformu, što može opet da obuče suknju od tvida i džemper – iako su moljci bili zbilja vredni tih ratnih godina!

Lepo je ne biti više u Ratnoj mornarici, biti ponovo slobodna žena, iako je Lin zaista veoma uživala u svojoj prekomorskoj ratnoj službi. Sam posao je bio prilično zanimljiv, priređivali su zabave, lepo su se družili, ali bila je tu naravno i rutina, koja joj je išla na živce, i osećala se stešnjeno, saterana u mali prostor sa sestrama po oružju, što joj je često stvaralo očajničku želju da umakne.

S čežnjom je razmišljala za vreme dugog vrelog leta na Istoku o Vormzli Vejlu, oronuloj staroj kući koja diše tako prijatnom svežinom i o svojoj dragoj majci.

Lin je majku volela, mada joj je ona često i išla na živce. Dok je bila daleko od kuće, i dalje ju je volela, a zaboravljala je na to da joj često ide na živce, ili bi se samo prisetila kroz snažnu melanholiju za kućom. Draga mama, tako ju je nesnosno izluđivala! Sve bi na svetu dala samo da je čuje kako izgovara neki banalni kliše onim svojim milim tugaljivim glasom. O, samo da se vrati kući i da nikad, *nikad* više ne mora da ode!

A sad je, eto, demobilisana iz službe, slobodna, i opet je tu, u svojoj Beloj kući. Tu je tek tri dana, a već su počeli

da je obuzimaju neki čudan nemir i nezadovoljstvo. Bila je to ista – gotovo isuviše ista – kuća, ista mama, isti Rouli i njegova farma, ista rodbina. Jedino je ona bila drugačija, a nije trebalo da bude...

„Mila...“, dopro je uz stepenice tanušni glas gospođe Marčmont. „Da donesem mojoj devojčici nešto lepo za doručak gore u krevet?“

„Naravno da ne. Silazim“, oštro se odazva Lin.

Zašto mora da govori moja devojčica?, mislila je. *To je tako glupo!*

Strčala je niz stepenice i ušla u trpezariju. Doručak nije bio naročito dobar. Lin je već počinjala da shvata koliko je nesrazmerno mnogo vremena i truda trebalo posvećivati potrazi za hranom. Ako se izuzme jedna prilično nepouzdana žena koja je dolazila četiri prepodneva nedeljno, gospođa Marčmont je sama održavala kuću i čišćenje i kuvanje su joj zadavali mnogo muke. Gospođa Marčmont je imala blizu četrdeset godina kad je rodila Lin i bila je slabog zdravlja. Lin je takođe shvatila da se njihov finansijski položaj promenio, što ju je prilično uzrujalo. Neveliki ali dovoljni stalni prihodi koji su im pre rata omogućavali pristojan život sad su, usled ratnih dažbina, bili gotovo prepolovljeni, a otplate, troškovi, plate posluži, sve je to skočilo.

O, vrlji novi svet!, mislila je smrknuto Lin, prelećući pogledom stupce u dnevnim novinama.

„Bivši ratni pilot traži zaposlenje na kome će se ceniti inicijativa i energičnost.“ „Bivša pripadnica Ratne mornarice traži posao za koji su potrebne organizatorske sposobnosti i autoritet.“

Preduzimljivost, inicijativa, zapovedništvo, to je roba koja je nuđena, ali šta se na tržištu traži? Ljudi koji znaju da čiste i kuvaju ili pristojno vladaju stenografijom. Vredni

trudbenici koji imaju dosta prakse u rutinskim poslovima i koji će ih dobro obaviti.

Lin to, doduše, nije pogadalo. Pred njom je ležao jasan put – udaja za njenog rođaka Roulija Klouda. Verili su se još pre sedam godina, baš pre nego što će izbiti rat, ali Lin je nameravala da se uda za Roulija gotovo otkad zna za sebe. Njegovoj odluci da se bavi poljoprivredom spremno se povinivala. Dobar je to život – možda ne uzbudljiv, i zahteva mnogo težačkog rada, ali njih su oboje voleli da borave na otvorenom i da se staraju o životinjama.

Perspektive im sad ipak nisu kao što su pre bile – ujka Gordon je uvek obećavao...

Kao da joj čita misli, gospođa Marčmont se javi tugaljivim glasom:

„Bio je to užasan udarac za sve nas, Lin mila, baš kao što sam ti pisala. Gordon je bio u Engleskoj tek dva dana. Nismo ga *ni videli*. Da se samo nije zadržavao u Londonu. Da je samo došao pravo ovamo.“

II

„Da, šta bi bilo da je bilo...“

Lin je vest o ujakovoj smrti potresla i ožalostila i dok je bila daleko od kuće, ali puni smisao počinjala je da shvata tek sada.

Otkad Lin pamti, Gordon Kloud je vladao i njenim životom i životom svih njih. Bogat i bez dece, prihvatio je bio pod okrilje svu svoju rodbinu.

Čak i Roulija. Rouli je poduhvat s poljoprivrednim dobrom započeo u ortaštvu sa svojim drugom Džonijem

Vavasurom, s malim kapitalom, ali s mnogo nade i energije. Gordon Kloud ih je podržao.

Lin je rekao i nešto više.

„Ni u poljoprivredi bez kapitala ne možeš da postigneš baš ništa. Pre svega ipak mora da se ustanovi imaju li stvarno ovi momci volje i snage da svojski prionu, a to neću saznati godinama ako ih sad poguram. Ako su onog pravog kova, ako budem bio zadovoljan onim što sa svoje strane ulažu, onda, Lin, nećeš imati nikakvog razloga za brigu. Finansiraju ih u odgovarajućoj meri. Zato nemoj da misliš da su ti izgledi loši, devojčice moja. Rouliju je potrebna upravo takva žena kao što si ti. Samo nemoj ništa da mu govoriš o ovome što sam ti rekao.“

Lin zaista ništa nije spominjala Rouliju, ali on je i sam osećao stričeve blagonaklone namere. Na njemu je bilo da starom druškanku dokaže da će novac uložen u Roulija i Džonija biti sasvim pametno investirano.

Da, oni su svi zavisili od Gordona Klouda, iako niko u porodici nije bio ni pijavica ni danguba. Džeremi Kloud je bio stariji partner u jednoj advokatskoj firmi, Lajonel Kloud se bavio lekarskom praksom.

Ipak, iza svakodnevnog trudbeničkog života osećala se umirujuća bezbednost novca koji postoji negde u pozadini. Nije bilo potrebe da se čovek steže ili štedi. Budućnost je bila osigurana. Za to se starao Gordon Kloud, udovac bez dece. Rekao im je to svima, više puta.

Zato je njegova obudovela sestra Adela Marčmont i ostala u Beloj kući iako je možda mogla da se preseli u neku manju, koja bi zahtevala manje posla oko održavanja. Lin je pohađala prvorazredne škole. Da se nije zaratilo, mogla je da stekne bilo koje skupo obrazovanje koje bi poželela. Čekovi od ujka

Gordona priticali su s prijatnom urednošću i obezbeđivali joj sitne luksuze.

Sve je bilo tako divno *uređeno*, tako *sigurno*. A onda ih je, kao grom iz vedra neba, pogodila ženidba Gordona Klouda.

„Naravno, mila, svi smo bili preneraženi“, nastavljala je Adela. „Ako se išta na ovom svetu činilo sigurno, onda je to bilo da se Gordon neće ponovo ženiti. Imao je ionako mnogo porodičnih veza.“

Da, mislila je Lin, mnogo porodičnih veza. Ponekad, možda, i previše?

„Uvek je bio tako dobar“, nije prekidala priču gospođa Marčmont. „Doduše, umeo je povremeno da se ponaša za mrvicu tiranski. Nikad mu se nije dopadao običaj da se jede s ispoliranog stola, uvek je zahtevao da se držim svojih starijskih stolnjaka. Čak mi je i poslao iz Italije divne stolnjake od venecijanske čipke.“

„Isplatio se, naravno, povinovati se njegovim željama“, oporo je primetila Lin, pa dodala, pomalo ljubopitljivo: „Kako se on upoznao s tom svojom drugom ženom? Nisi mi o tome pisala.“

„O, mila moja, na nekakvom brodu, ili u avionu, ili tako nešto. Kad je putovao iz Južne Amerike u Njujork, valjda. Posle toliko godina! Posle svih tih raznih sekretarica, dakti-lografkinja, kućnih pomoćnica i svih ostalih.“

Lin se osmehnula. Otkad ona pamti, sve sekretarice, kućne služavke i kancelarijske službenice podvrgavane su sumnjičavom i temeljnom posmatranju.

„Lepa je, pretpostavljam?“, upitala je radoznalo.

„Čuj, mila, *ja* lično mislim da ima *priglupo* lice“, rekla je Adela.

„Ti nisi muškarac, mamice.“

„Naravno“, nastavila je gospođa Marčmont, „sirotica je preživela to bombardovanje, pretrpela je šok od eksplozije i bila je stvarno strašno bolesna i sve to. Moje je mišljenje da se nikad nije sasvim oporavila. Sva je goli živac, ako znaš šta hoću da kažem, i ponekad stvarno izgleda kao da je napola sišla s pameti. Sve mi se čini da nikad ne bi ni bila prava saputnica sirotom Gordonu.“

Lin se ponovo osmehnu. Teško da je Gordon Kloud rešio da se oženi ženom toliko mlađom od sebe da bi mu bila intelektualna saputnica.

„Osim toga, mila“, poverljivo je spustila glas gospođa Marčmont, „mrsko mi je što to moram da kažem, ali ona zbilja *nije* prava dama!“

„Kakav ti je to izraz, mamice! Zar to uopšte ima nekog značaja u naše vreme?“

„Ovde u provinciji je i dalje važno, mila“, izjavila je spokojno Adela. „Prosto sam htela da kažem – ona nije jedna od *nas!*“

„Siroto stvorenjce!“

„Stvarno, Lin, ne razumem šta hoćeš da kažeš. Svi smo *izuzetno* pazili da, Gordona radi, budemo prema njoj dobri i uljudni i da je srdačno prihvatimo.“

„Sad je u Furoubanku, znači?“, radoznalo se raspitivala Lin.

„Da, naravno. Kuda bi inače otišla kad je izašla iz bolnice? Lekari su joj rekli da ne bi trebalo da živi u Londonu. U Furoubanku je, s bratom.“

„Kakav je *on?*“, pitala je Lin.

„*Užasan* mladić!“ Gospođa Marčmont malo zastade, pa onda dodade, sa snažnim osećanjem: „Vrlo *grub*.“

Lin kroz glavu sevnu saosećajna pomisao: *Kladim se da bih i ja bila gruba na njegovom mestu!*

Naglas upita: „Kako se zove?“

„Hanter, Dejvid Hanter. Irac je, čini mi se. Naravno, niko ništa ne zna o njima. Ona je udovica – gospođa Anderhej. Niko ne bi voleo da se pokaže *bezdušan*, ali čovek ne može da da se ne upita *kakva* to udovica putuje u ratno doba iz Južne Amerike. Nekako ne možeš da ne pomisliš, znaš, da je prosto *tražila* bogatog muža.“

„U tom slučaju, nije tražila uzalud“, primeti Lin.

Gospođa Marčmont uzdahnu.

„Vrlo neobično. Gordon je uvek bio tako pronicljiv čovek. I nije da se žene nisu *trudile* oko njega. Ona pretposlednja sekretarica, na primer, ona se ponašala baš *neuvijeno*. Vrlo sposobna sekretarica, čini mi se, ali svejedno je morao da je otpusti.“

„Svakog sačeka njegov Vaterlo, valjda“, rasejano reče Lin.

„Šezdeset dve godine, opasno doba“, izjavi gospođa Marčmont. „Valjda i rat uznemiri čoveka. Svejedno, ne mogu ni da ti opišem koliko smo se *zaprepastili* kad smo dobili njegovu pismo iz Njujorka.“

„Šta je tačno pisalo u njemu?“

„Pisao je Fransis – ne znam, stvarno, zašto baš njoj. Možda je mislio da će, s obzirom na sopstveno vaspitanje, ona imati više saosećanja. Verovatno ćemo se začuditi kad čujemo da se oženio, napisao je. Sve se ispodešavalo prilično neočekivano, ali on je siguran da ćemo brzo zavoleti Rozalin (kakvo *teatralno* ime, zar ne misliš, mila?, zvuči prilično lažno). Natugovala se u životu, tako je napisao, i već je svašta preturila preko glave iako je tako mlada. Čudo jedno kako se odvažno nosila s nedaćama.“

„Opštepoznat uvod“, promrsila je Lin.

„O, znam. Slažem se. Sve je to viđeno već *toliko* puta. Čovek bi stvarno pomislio da *Gordon*, s tolikim njegovim

iskustvom... ali eto, tako je kako je. Rozalin ima ogromne oči, tamnoplave, s tamnim prstenom oko dužica.“

„Dopadljiva?“

„Da, pa, jeste vrlo lepuškasta, iako ja lično ne volim *tu* vrstu lepote.“

„Uvek je to tako.“

„Zbilja, mila, ali *muškarci* – njihov ukus je neobjašnjiv! Čak i najuravnoteženiji prave ponekad najneverovatnije gluposti! Gordon nam je još napisao kako ne smemo ni načas da pomislimo da će se zbog njegove ženidbe stare veze pogubiti i da i dalje smatra da smo svi mi njegova naročita odgovornost.“

„Samo što posle ženidbe nije napisao oporuku?“, upita Lin. Gospođa Marčmont odmahnu glavom.

„Poslednju je napisao 1940. Ne znam pojedinosti, ali nam je svima u to vreme stavio do znanja da ćemo prema toj oporuci biti prikladno zbrinuti ako se njemu išta desi. Brakom je, naravno, ta oporuka poništena. Nameravao je valjda da napravi novu kad bude stigao kući, ali nije stigao. Poginuo je praktično sutradan po povratku u svoju zemlju.“

„Dakle njoj – Rozalin – ostaje sve?“

„Da. Posle sklapanja braka stara oporuka je postala nevažna.“

Lin je ćutala. Njoj nije do novca bilo stalo tako mnogo kao drugim ljudima, ali ne bi bila ljudsko biće da joj nije bio mrzak ovaj novi obrt koji je situacija poprimila. Duboko u sebi je osećala da sam Gordon Kloud uopšte nije zamišljao da se sve to tako okonča. Možda bi glavninu svog bogatstva i ostavio svojoj mladoj ženi, ali bi takođe zbrinuo porodicu, koju je uvek podsticao da se oslanja na njega. Uvek im je govorio da ne treba da štede, da ne treba da se staraju da se obezbede za budućnost. Lin ga je čula kad je rekao Džeremiju: „Posle moje

smrti ti ćeš biti bogat čovek.“ Njenoj majci je često govorio: „Ne brini, Adela, ja ću uvek paziti na Lin, znaš to, i znaš da bi mi mrsko bilo da se seliš iz ove kuće – ovde je tvoj *dom*. Samo ti meni slobodno šalji sve račune za popravke.“ Roulija je podržavao u njegovom poljoprivrednom poduhvatu. Džeremijevog sina Entonija nastojao je da usmeri u kraljevsku gardu i uvek mu je davao izdašnu apanažu. Lajonela Klouda podsticao je da se posveti određenim istraživanjima na polju medicine koja nisu mogla da se isplate odmah, a radi kojih je morao da zapusti aktivno bavljenje lekarskom praksom.

Gospođa Marčmont prekide Lin u mislima dramatično spuštajući pred nju čitav tabak računa. Donja usna joj je podrhtavala.

„Pogledaj ovo!“, zavapila je. „Šta da *radim*? Šta, za ime sveta, da radim, Lin? Jutros sam dobila pismo od direktora banke, koji mi javlja da sam ušla u dugovanje. Ne znam uopšte *kako*. Toliko sam pazila. Izgleda da ulaganja više ne donose prihode kao nekad. Povećani porezi, kaže direktor. Onda i svi ti žuti papirići, osiguranje protiv ratne štete ili tako nešto – moraš da plaćaš, hteo ne hteo.“

Lin je uzela i prelistala račune. Nije u njima bilo svedočenja ni o kakvom rasipništvu. Stavljene su nove crepe na krovu, popravljena ograda, zamenjen dotrajali bojler u kuhinji, postavljena nova cev. Sve to zajedno poprilično je koštalo.

Gospođa Marčmont žalostivo reče:

„Valjda ću ipak morati da se selim odavde. Samo kuda? Nigde nema neke male kuće – uopšte *ne postoji*. O, ne želim da te mučim svim ovim, Lin, tek što si došla kući, ali ne znam šta da radim. Stvarno ne znam.“

Lin je gledala majku. Prekoračila je šezdesetu, a nikad nije ni bila naročito snažna žena. Za vreme rata prihvatila je evakuisane iz Londona, prala im je i kuvala, sarađivala

je sa službom za pomoć ratnim veteranima, pravila džem, pomagala oko školskih užina. Radila je četrnaest sati dnevno, a pre rata je vodila tako lak, prijatan život. Sada je, Lin je to jasno videla, bila na ivici da se potpuno slomi. Istrošena, i u strahu od budućnosti.

Tihi, spori gnev nadolazio je u Lin. Lagano je rekla:

„Zar ne može ta... Rozalin... da pomogne?“

Gospođa Marčmont pocrvene.

„Mi nemamo prava ni na šta – ni na šta uopšte.“

Lin se nije složila.

„Mislim da imaš izvesno moralno pravo. Ujka Gordon nam je uvek pomagao.“

Gospođa Marčmont zavrte glavom.

„Ne bi bilo vrlo lepo moliti za uslugu nekoga ko ti se ne dopada preterano. Ionako je taj njen brat ne bi pustio da dâ nijednu paru!“ Zatim je stoicizam popustio pred čistom ženskom pakošću, pa je dodala: „*Ako* joj je to stvarno brat.“